

VZNIK, IDEOLOGICKÁ PODSTATA A PROFILÁCIA STRANY SMER – SOCIÁLNA DEMOKRACIA

DÁVID PÁLFI

Stupeň, forma, ročník štúdia: Mgr., denná, 2.

Študijný program: politológia

Konzultant: Mgr. Anna Polačková, PhD.

Kľúčové slová: socializmus, sociálna demokracia, SMER-SD, Robert Fico

1 Sociálna demokracia

Pojem sociálna demokracia bol a je vykladaný rôznymi spôsobmi. Sociálna demokracia, ako odnož evolučného socializmu a ideový prúd, vznikol koncom 19. storočia. Obhajoval záujmy robotníckej triedy, ktorá v tom čase bola najsilnejšou triedou. Vychádzajúc zo svojich cieľov sa snaží o prechod od kapitalistickej spoločnosti k spoločnosti socialistickej pomocou parlamentných prostriedkov, tvorby politických strán, akceptovania trhovej ekonomiky, teda postupnými zmenami – cestou evolúcie.

„Počas svojho vývoja sociálna demokracia nadobudla znaky sociálneho humanizmu, čo znamená, že presadzovala zodpovednosť štátu za zachovanie dôstojného života každého občana v spoločnosti“ (Melicher, 2013). Pôvod týchto zmien pripisuje A. Heywood (2008) západným sociálnodemokratickým stranám, ktoré sa rozhodli prehodnocovať svoje socialisticke ciele. Západné sociálnodemokratické strany sa neusilovali o úplný zánik kapitalizmu, ale o jeho transformáciu. „Slovo sociálna demokracia preto začalo znamenať určitú vyváženosť medzi trhovým hospodárstvom na jednej strane a štátnymi zásahmi na strane druhej“ (Heywood, 2008, s. 146). Po druhej svetovej vojne sa začali sociálno-demokratickej strany plne rozvíjať a dostali sa k moci vo viacerých krajinách západnej Európy (napr. Nemecku, Švédsku a Veľkej Británii). Tieto strany tak položili základy pre rozvoj ďalších európskych sociálnodemokratických strán (Encyclopedia Britannica, 2013).

1.1 Hodnotové východiská sociálnej demokracie

I. Carlson a A. Lindgren (1998) spájajú základné hodnoty sociálnej demokracie s heslami Francúzskej revolúcie: sloboda, rovnosť, bratstvo. Tvrdia, že tieto hodnoty viedli k myšlienke rovnoprávnosti všetkých ľudí. Sociálna demokracia, má svoj pôvod v socializme, preto sú aj jej primárne hodnoty odvodené od hodnôt socializmu. Postupom času, neustálym vývojom a prispôbovaním politiky spoločnosti, čiastočne preberala určité hodnoty typické aj pre iné klasické ideológie (liberalizmus a konzervativizmus). Tieto črty nie sú samozrejme úplne totožné, no v niektorých bodoch môžeme nájsť istú zhodu. Pokúsime sa preto charakterizovať hodnoty, ktoré uvádzajú autori ako základné atribúty sociálnej demokracie, a zároveň porovnáme, do akej miery sa líšia, poprípade sú zhodné s hodnotami liberalizmu a konzervativizmu. H. Fischer vo svojom článku Hodnoty, program a rozhodnutia uvádza ako „stavebné kamene“ sociálnodemokratickej spoločnosti slobodu, rovnosť, spravodlivosť a solidaritu. Tieto základné hodnoty sociálnej demokracie charakterizujú aj I. Carlsson a A. Lindgren v ich publikácii Čo je sociálna demokracia? tvrdí, že „podstata sociálnej demokracie sa dá previesť na jednu centrálnu hodnotu a totiž na hodnotu dôstojnosti človeka“. Tvrdí, že je potrebné túto dôstojnosť presadiť a brániť. No to je možné len vtedy, ak je dôstojnosť človeka začlenená do spomínaných základných hodnôt.

Solidarita

Pojem solidarita môžeme nahradiť aj pojmami ako bratstvo, priateľstvo, pospolitosť alebo súdržnosť. „Solidarita znamená ochotu stáť pri sebe za rámcom právnych záväzkov, znamená zodpovednosť za vývoj celku, znamená zmysel pre celok, angažovanosť a participáciu“ (Kocka, 2004). „Svoje korene má v závislosti človeka a v poznaní spoločnej sily nás všetkých a predstavuje ochotu nechať bokom všetky egocentrické ciele a zasadiť sa za spravodlivosť a ľudskosť“ (Kol. autorov, 1995, s. 69). Ak tento pojem prenesieme na hodnoty sociálnej demokracie, môžeme povedať, že tento pojem vychádza triedneho boja socializmu. Robotnícka trieda musela spolupracovať, držať spolu a podporovať sa navzájom. Preto jedinci nemohli pozorovať iba svoje vlastné, egoistické ciele, ale museli stavať do popredia dobro spoločenstva. „Pojem solidarita je praktickým vyjadrením myšlienky...že všetci ľudia ako spoločenské bytosti sú vzájomne závislí jeden od druhého, pokiaľ ide o ich individuálne blaho. A spoločnosť funguje najlepšie vtedy, keď za svoj základ považuje dobro všetkých“ (Carlson – Lindgren, 1998, s. 22). Solidarita nevyklučuje individuálnu snahu o rozvoj vlastných potrieb. Je však v priamom protiklade k egoizmu, ktorý umožňuje vykorisťovanie iných ľudí pre osobné potreby. V tomto zmysle je solidarita jednou zo základných podmienok rovnosti (Carlson – Lindgren, 1998).

Rovnosť

Rovnosť patrí medzi ústrednú hodnotu socializmu, no zároveň je to ďalší z atribútov, ktorý sa stal základnou hodnotou sociálnej demokracie. Sociálni demokrati dokázali práve túto hodnotu skĺbiť. „Ústrednou a podľa niektorých autorov charakteristickou hodnotou socializmu je rovnosť, najmä rovnosť sociálna. Socialisti zastávajú názor, že sociálna rovnosť je hlavnou zárukou stability a súdržnosti spoločnosti a že oslobodzuje, a to v tom zmysle, že uspokojuje materiálne potreby a je základom rozvoja osobnosti“ (Heywood, 2008, s. 117). Rovnosť u sociálnych demokratov predstavuje ako túžba po rovnosti výsledkov (čo je ponímanie socialistov) a rovnosť príležitostí, ktorá má základ u liberálov (Bracken, 2014). Sociálni demokrati nechápali pod pojmom rovnosť výsledkov to, čo socialisti. Človek nemusel dosiahnuť úplne rovné výsledky, aby si mohol byť s iným človekom rovní a aby mohla fungovať súdržnosť. Sociálna demokracia chápe túto rovnosť výsledkov skôr ako najmenšie sociálne rozdiely medzi ľuďmi v spoločnosti. To potvrdzuje aj A. Heywood (2008, s. 125): „V sociálnodemokratickej snahe socializmus skôr krotiť než odstrániť sa prejavuje priznanie trvalého významu materiálnych stimulov aj toho, že ak sa hovorí o uspokojovaní potrieb, ide z veľkej časti len o odstránenie chudoby“. Sociálny štát, ktorý chceli sociálni demokrati dosiahnuť preto predstavoval spôsob, ako pomocou štátnych zásahov do ekonomiky a hospodárstva znížiť nerovnosti medzi ľuďmi a dospieť tak k spravodlivej a (sociálne) rovnej spoločnosti. Je vhodné poukázať na to, ako sa rovnosť a solidarita navzájom prelínajú a dopĺňajú: „Zároveň iba v spoločnosti rovných je možná skutočná solidarita, pretože iba v nej netreba bojovať s inými o vlastné prežitie“ (Carlson – Lindgren, 1998, s. 23).

Spravodlivosť

R. Šíma (1995) vystúpil v Bratislave na seminári s príspevkom Sociálna spravodlivosť ako ideál, hodnota a princípy morálky, práva a ľavicovej politiky, v ktorom rozvinul ideu sociálnej spravodlivosti, ako jednu zo základných hodnôt sociálnej demokracie. V ňom tvrdil, že problematika sociálnej spravodlivosti sa viaže na konkrétny ľudský život jednotlivcov a sociálnych skupín v ich vzájomnom spolunažívaní, vo vzájomných vzťahoch a s úctou k človeku a jeho dôstojnosti. Zároveň dodal, že spravodlivosť nemá absolútnu hodnotu a realizuje sa postupne a pomaly. Charakterizoval ju nie ako samostatnú ideu, ale ako ideu spájajúcu sa so solidaritou, slobodou, demokraciou, subsidiaritou a pod. „Sociálna demokracia, sa primárne zaoberá predstavou spravodlivého rozdelenia bohatstva v spoločnosti. Je to stelesnené v základnom princípe sociálnej demokracie, t.j. v princípe sociálnej spravodlivosti (čo znamená i väčšej rovnosti), a premieta sa to do takých hodnôt ako je solidarita a súcit“ (Heywood, 1994, s. 124). Toto Heywoodovo poňatie sociálnej demokracie iba potvrdzuje, do akej miery sa jednotlivé hodnoty prelínajú a do akej miery na seba nadväzujú. „Spravodlivosť predstavuje praktické uplatnenie zásady rovnosti“ (Kol. autorov, 1995, s. 69). Aj tu je vidieť, že spravodlivosť je vo svojej v podstate spätá s rovnosťou.

Sloboda

Sloboda ako ideová hodnota je charakteristická ani nie tak pre sociálnu demokraciu a socializmus, ako pre liberalizmus. Pre liberálov je sloboda najväčšou individualistickou hodnotou. „Individuálna sloboda, resp. sloboda individua, je pre liberálov najvyššou politickou hodnotou a v mnohých smeroch aj zjednocujúcim princípom liberálnej ideológie“ (Heywood, 2008, s. 49). Zatiaľ čo u liberálov sa sloboda spája najmä so slobodou individua, „Sociálnodemokratické chápanie slobody sa sústreďuje na slobodu pre mnohých. Je to reakcia na nedostatok slobody a silu, ktorej sú ľudia podriadení, keď sa rozhodnutia o podmienkach ich života prijímajú z hľadiska záujmov iného človeka“ (Carlson – Lindgren, 1998, s. 14). Je však potrebné určiť obmedzenia, aby silní jedinci a skupiny nemali možnosť vykorisťovať slabých a využívať ich pre svoje potreby. Európska socialistická strana tvrdí, že každý jednotlivec je slobodný natoľko aby mal právo rozvíjať svoj talent a schopnosti podľa svojich potrieb a svojho uváženia. Zároveň nikto (jednotlivec, skupina) nemá právo obmedzovať a odopierať práva a zároveň nesmie mať tie práva odopierané (Kol. autorov, 1995). Ak sa pozrieme na slobodu v kontexte rovnosti, sú to dva atribúty, ktoré sú navzájom späté natoľko, že jeden bez druhého nemôže existovať. Toto chápanie dobre znázorňuje aj ponímanie slobody v spojitosti s rovnosťou, ktoré uvádza Európska socialistická strana. „Čím väčšia je nerovnosť v spoločnosti, o to viac je ohrozená sloboda. O čo menej slobody spoločnosť poskytuje, o to menšia rovnosť bude“ (kol. autorov, 1995). Súvislosť medzi slobodou a rovnosťou môžeme vidieť aj u I. Carlson a A. Lindgren, ktorí odmietajú hovoriť o konflikte medzi rovnosťou a slobodou. Práve naopak. Tvrdenie, že rovnosť, je podmienkou slobody dokazujú tým, že „iba v spoločnosti rovných môže mať každý príležitosť byť slobodným“ (Carlson – Lindgren, 1998, s. 18).

2 Analýza Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2012 – 2016

SMER-SD vznikla v roku 1999 ako na nespokojnosť s politikou vlády Mikuláša Dzurindu. Od vtedy je na Slovensku stálou súčasťou politickej scény. Po pohltení SDE, SOP a SDSS sa stala dominantným predstaviteľom ľavice. „SMER-SD sa v období svojho vzniku charakterizoval ako racionálna a pragmatická strana, pričom odmietal akékoľvek ideologické zaradenie“ (Orogváni, 2006). Dnes sa už oficiálne vykresľuje ako stredo-ľavá politická strana (SMER, 2006). Od roku 2004 je zároveň členom Socialistickej internacionály (SI) a Strany Európskych socialistov (PES). Keďže SMER-SD je sociálnodemokratickou stranou, pokúsime sa komparáciou základných hodnôt sociálnej demokracie pretavených do konkrétnych politík na základe kľúčových princípov strany SMER-SD zhodnotiť, do akej miery tieto hodnoty presadzujú a uplatňujú. To či sa politiku charakteristickú pre sociálnodemokratické strany snaží reálne presadzovať preukážeme na konkrétnych vládných návrhoch a programovom vyhlásení vlády. Z tohto dôvodu bude táto kapitola vychádzať z programového vyhlásenia vlády SR pre roky 2012 – 2016.

Hodnotové východiská mnohých ľavicovo orientovaných strán smerujú stále viac do stredových pozícií politického spektra. S nástupom sociálnodemokratických strán T. Blaira (LabourParty) a G. Schrödera (SPD) sa v Európe z bývalých socialistických strán definitívne vyprofiloval akýsi liberálny ľavý stred. Sociálna demokracia tak čím ďalej tým viac preberá niektoré atribúty liberálov. Liberálne prvky v sociálnej demokracii ovplyvnili aj posun sociálnodemokratických strán k takzvaným postmoderným témam ako sú dôraz na ochranu menšín, odluka cirkvi od štátu, ochrana životného prostredia, presadzovanie rovnoprávnosti žien a mužov, či registrované partnerstvá homosexuálov. Taktiež aj červeno-zelené koalície, ktoré sa vytvorili napríklad v Nemecku alebo v Nórsku, nesú vo svojich názvoch odkaz na ekologizmus a socializmus, a obohacujú sociálnodemokratickú politiku o environmentálne témy (Blaha, 2008). Aj napriek neustále novým témam, ktoré politika sociálnej demokracie preberá, klasické témy ako sociálna spravodlivosť, vzdelanie a kultúra, mier a bezpečnosť atď. zostávajú v programových zameraniach sociálnodemokratických strán (Kolektív autorov, 1995). G. Mesežnikov uvádza, že „strany sociálnodemokratickej orientácie formujú svoje programové východiská s prihliadnutím na svoju nespochybniteľnú oddanosť princípom politickej demokracie, ktoré sa usilujú vo svojej činnosti aj naplniť“ (Mesežnikov, 2006, s. 30). Práve tieto témy a princípy sa pokúsime nájsť v programových východiskách strany SMER-SD.

Programovo sa hlási k politike sociálneho štátu európskeho typu, snaží sa presadzovať aktívnu úlohu štátu v ekonomike, sociálnu rovnováhu, väčšiu solidaritu v spoločnosti a nesúhlas s privatizá-

ciou strategických podnikov (SMER, 2014). Z oficiálnych stanov strany sa o základných programových cieľoch môžeme dozvedieť iba v článku 3, kde sa SMER-SD vykresľuje ako strana, „ktorá presadzuje princípy slobody, demokracie, rovnosti, sociálnej spravodlivosti, solidarity a environmentálnej zodpovednosti prostredníctvom parlamentnej a priamej demokracie“ (SMER, 2010). Keďže hľadáme oblasti politiky, ktoré sú príznačné pre sociálnodemokratické strany, budeme vychádzať z programového vyhlásenia vlády pre roky 2012 – 2016. V ňom sa môžeme dozvedieť, že východiskom činnosti vlády za účasti SMER-SD, je zabezpečenie jednoty ekonomického, sociálneho, politického a environmentálneho rozvoja Slovenska za neustálej obnovy rovnováhy medzi týmito zložkami (Úrad vlády SR, 2012).

V environmentálnej oblasti považuje vláda za štátny záujem udržiavanie vysokej kvality životného prostredia, ochranu prírodných zdrojov a zároveň ich racionálne využívanie pri zachovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja. V rámci Slovenskej republiky sa orientuje na takzvanú zelenú ekonomiku a ochranu biodiverzity. Za dôležité priority vláda považuje ochranu životného prostredia a prijímanie medzinárodných opatrení na zníženie následkov klimatických zmien. Vláda sa bude snažiť efektívnejšie využívať obnoviteľné zdroje energie. Podporí využívanie domáceho energetického potenciálu, budovanie nových vodných elektrární, elektrární na biomasu za účelom zmiernenia negatívnych dopadov na životné prostredie a zároveň sa vytvárania nových pracovných miest. Taktiež sa bude zaoberať za podporu rozvoja produkcie biologických zdrojov v poľnohospodárstve aj vo vodnom hospodárstve. Osobitá pozornosť bude venovaná využívaniu prevažne domácich nerastných surovín, ochranu prírodných vôd a prameňov. Vláda sa bude snažiť aj o skvalitnenie zamestnaneckých vzťahov. Práve tieto vzťahy považuje vláda za predpoklady pre trvalo udržateľný rast a kvalitu života občanov. Budú vytvorené tzv. zelené pracovné miesta vo vodnom a odpadovom hospodárstve, stavebníctve, energetike a mnohých iných odvetviach ktoré sú prívetivé životnému prostrediu. Kladený dôraz bude aj na rozšírenie produkcie slovenských podnikateľov v rámci krajín V4 (Úrad vlády SR, 2012).

Problematiku národnostných menšín považuje za dôležitú a trvalú súčasť spoločnosti a preto považuje ich ochranu a podporu za prirodzené poslanie. Vláda bude vytvárať podmienky pre rozvoj ich jazyka, kultúry a tradícií bude im garantovať dôstojné podmienky pre život a všestranný rozvoj. Veľká pozornosť je v programovom vyhlásení vlády venovaná najmä rómskej menšine. Vláda chce zabráňovať všetkým druhom diskriminácie pri vzniku zamestnaneckých vzťahov. Zároveň chce realizovať stratégie inkluzie marginalizovaných rómskych komunít prostredníctvom lokálnych stratégií komplexného prístupu a lokálnych partnerstiev sociálnej inkluzie v rámci horizontálnej priority Národného strategického referenčného rámca 2007 – 2013. Cieľom je zvýšiť vzdelanie a zamestnanosť rómskych komunít a celkovo zlepšiť ich životné podmienky. Zabezpečiť to chce aj pomocou výstavby obecných nájomných bytov pre občanov v hmotnej núdzi a výstavby technickej vybavenosti v rómskych osadách (Úrad vlády SR, 2012).

Vzdelanie, vedu a výskum považuje vláda za základný pilier spoločnosti a ekonomiky. Program vzdelania a výchovy sa sústreďuje najmä na mladú generáciu. Vláda tvrdí, že konkurencieschopnosť Slovenska závisí od konkurencieschopnosti jednotlivých ľudí a v tom záujme bude rozvíjať ucelenú vzdelávaciu sústavu, od elementárnej výchovy až po celoživotné vzdelávanie. Z pohľadu financovania škôl, vláda postupne presadí financovanie za kvalitu tried a nie za počet žiakov v školách. Zároveň podporí kvalitné vzdelávanie v materinskom jazyku, ktorý je dôležitý pre modernú občiansku spoločnosť a bude klásť dôraz na vzdelávanie v duchu národných, kultúrnych tradícií a kresťanské hodnoty. Opätovne posúdi zriadenie internátnych škôl pre deti z marginalizovaného prostredia. V oblasti vysokoškolského vzdelávania bude vláda garantovať hlavne bezplatné vzdelávanie na verejných vysokých školách (Úrad vlády SR, 2012).

V oblasti hospodárskej politiky sa vláda bude snažiť o trvalo udržateľný hospodársky rozvoj krajiny. Hlavným spôsobom ako tento rozvoj dosiahnuť je hospodárska prosperita Slovenskej republiky, pomocou postupného zblížovania ekonomiky k vyspelým krajinám EÚ, pri udržaní dostatočnej úrovne sociálno-ekonomickej súdržnosti. Potreba tejto súdržnosti sa ukazuje najmä vo vývoji hospodárskeho rastu, verejných financií a nezamestnanosti. „Vláda dohliadne na plánované a skutočne dosiahnuté výsledky hospodárenia podnikov s majetkovou účasťou štátu tak, aby bol plne využitý ich poten-

ciál v procese konsolidácie verejných financií na strane príjmov vo forme dividend, ako aj na strane výdavkov za výkony vo verejnom záujme“ (Úrad vlády SR, 2012).

Udržateľný hospodársky a ekonomický rast je možné najlepšie dosiahnuť pri podnikateľskej flexibilitate a dobrých pracovných podmienkach. Preto sa vláda snaží aj o zmenu zákonníka práce. Jeho základným cieľom je obnovenie rovnováhy medzi záujmami zamestnancov a zamestnávateľov. Vlád sa týmto zákonníkom bude snažiť dať väčšiu mieru istoty zamestnancom, ale zároveň vytvárať podklady pre rozvoj podnikania v krajine. Snaží sa ochraňovať zamestnancov, aby tak zabránili firmám znižovať výrobné náklady na úkor pracovných podmienok a zamestnancov (SMER, 2012a).

Vo finančnom sektore sa vláda bude snažiť o „vyvážené a trhovo konformné posilňovanie a zefektívňovanie úlohy štátu pri uplatňovaní alokačnej, distribučnej, stimulačnej a stabilizačnej funkcie verejných financií prostredníctvom systémového formovania a efektívneho využívania nástrojov rozpočtovej a daňovej politiky štátu“ (Úrad vlády SR, 2012). Vláda sa bude snažiť zefektívniť systém riadenia verejných financií zmenami, ktoré budú zameraná predovšetkým na hospodárenie s verejnými prostriedkami. Bude navrhnuté zvýšenie sadzby dane z príjmov fyzických osôb na 25 % (pri hrubých príjmoch nad 33 000 eur ročne) a zvýšená bude aj progresívna daň u právnických osôb na 22 % pre tie spoločnosti, ktoré majú daňový základ nad 30 miliónov eur (Úrad vlády SR, 2012).

Dôležitým aspektom pre vládu je starostlivosť o zdravie občanov v spoločnosti. Túto starostlivosť musí prevziať revitalizované a stabilné verejné zdravotníctvo. Vláda uprednostňuje verejné zdravotníctvo pred súkromným, čo dokazuje aj to, že sa počas celého vládneho obdobia bude snažiť zabrániť transformácii fakultných nemocníc na akciové spoločnosti, ale hlavne o zmenu v postavení zdravotných poisťovní (Úrad vlády SR, 2012). Vyjadrenie Roberta Fica, že „vláda, ktorej som predsedom principiálne odmieta, aby si súkromné zdravotné poisťovne brali z peňazí, ktoré ľudia musia zo zákona posielat' do zdravotných poisťovní, súkromný zisk a z oho zisku si potom realizovali svoju predstavu o luxusnom živote“ (SMER, 2012b) dostatočným spôsobom ilustruje odmietavý postoj voči súkromnému sektoru. Ďalej sa bude snažiť o zvýšenie kontroly nad hospodárením nemocníc, dobudovanie urgentných príjmov a traumatologických centier, zvýšiť dostupnosť liekov bez doplatkov pre závažné ochorenia a taktiež sa bude snažiť čo najrýchlejšie zaviesť elektronický informačný systém eHealth (Úrad vlády SR, 2012).

Rodinu považuje vláda za základ spoločnosti, určujúcu kvalitu života. Chce presadiť, aby rodina bola základom sociálnej politiky štátu. Tvrdí, že na Slovensku sa výrazne zmenila štruktúra rodiny, čo spôsobil konflikt medzi potrebou mať platenú prácu a medzi potrebou rodinného života. Tak ako je celosvetový trend, aj v Slovenskej republike sa prejavuje znížená pôrodnosť, zvyšuje sa vek prvoroďčiek, posúva sa vek sobášov, rastie rozvodovosť a radikálne poklesla potratovosť. Tieto prejavy pripisujú neustálemu potlačovaniu významu tradičnej manželskej rodiny. Vláda bude presadzovať väčšiu podporu rodiny aj dôslednejším uplatňovaním zákona o rodine. Dôležitosť rodiny sa momentálne prejavuje v podpore návrhu novely ústavného zákona, kde vláda presadzuje definíciu manželstva ako jedinečného zväzku muža a ženy. Taktiež bude podporovať ochranu maloletých, aby od narodenia vyrastali v úplnej rodine a prirodzenom prostredí (Úrad vlády SR, 2012). Práve táto problematika je rozporuplná, pokiaľ ide o hodnotové pridržanie sa sociálnodemokratického diskurzu SMERU-SD.

Namiesto presadzovania práv homosexuálov ako tradičnej agendy podporovanej európskymi ľavicovými stranami sa SMER-SD priklonil k definovaniu manželstva ako zväzku jedného muža a jednej ženy. Nezáujem strany o túto tému dokumentuje aj vyjadrenie Roberta Fica k otázke registrovaného partnerstva: „Keby som mal urobiť zoznam tém podľa dôležitosti so 74-tisíc bodmi, téma zákona o registrovanom partnerstve sa tam nedostane“ (Bútorová, 2014, s. 3).

Ani otázka odluky cirkvi od štátu nie je dodnes vyriešená. No podľa vyjadrení Roberta Fica sa aj v tejto otázke rozchádza s tradičnými sociálnodemokratickými stranami. „V predvolebnej ankete pre Katolícke noviny Fico odmietol liberalizáciu interrupčného zákona, zdôraznil, že registrované zväzky nie sú v programe strany, prejavil ochotu diskutovať o nedeli bez práce a sľúbil, že SMER-SD nikdy nebude jednostranne presadzovať odluku cirkvi od štátu“ (Gazda, 2012). Je ťažké dopracovať sa k jednoznačnému postoj, pokiaľ ide o otázky týkajúce sa rodovej rovnosti, zrovnoprávnenia homosexuálov, alebo odluky cirkvi od štátu, pretože predstavitelia SMERu-SD k týmto témam nezastávajú jednoznačné stanovisko.

Literatúra:

- CARLSSON, I. – LINDGREN, A.: Čo je sociálna demokracia?. Bratislava: PRÁCA, spol. s.r.o., 1998. 98 s.
- HEYWOOD, A. 2008. Politické ideológie. 4. vyd.. Plzeň: Aleš Čeňek, 2008. 362 s.
- KOL. AUTOROV: Budúcnosť Európy: Naše základné hodnoty. Príspevok do teoretickej diskusie Strany európskych socialistov. In: *Lavica – hodnoty, prax, perspektívy: Zborník vystúpení zo seminára*. Bratislava: Nadácia Ladislava Novomeského 1995. 74 s.
- MESEŽNIKOV, G.: Voľby 2006 – Analýzy volebných programov politických strán a hnutí. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2006. 181 s.
- OROGVÁNI, A.: Strana Smer – pokus o novú definíciu slovenskej ľavice. In: MESEŽNIKOV, G. – GY-ÁRFÁŠOVÁ, O. – KOLLÁR, M. eds. 2006. Slovenské voľby '06: výsledky, príčiny, súvislosti. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky 2006. 254 s.
- ŠÍMA, R.: Sociálna spravodlivosť ako ideál, hodnota a princíp morálky, práva a ľavicovej politiky. In: *Lavica – hodnoty, prax, perspektívy*. Bratislava: Nadácia Ladislava Novomeského, 1995.
- BRACKEN, D. 2014. Elements of Ideology Social Democracy. In *Home.cc.umanitoba.ca* [online]. 2014 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <<http://home.cc.umanitoba.ca/~bracken/socdem.html>>.
- BÚTOROVÁ, Z.: Prezidentské voľby na Slovensku: keď konzervatívna karta nezaberá. In *Ivo.sk* [online]. 2014 [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <http://www.ivo.sk/buxus/docs/publicistika/subor/Butorova_boell.cz_1_4_14.pdf>.
- ENCYCLOPEDIA BRITANNICA: Social democracy. In *Britannica.com* [online]. 2013. [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/551073/social-democracy>>.
- FISCHER, H.: Hodnoty, programy, rozhodnutia. In *Noveslovo.sk* [online]. 1999 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.noveslovo.sk/c/25607/Hodnoty_programy_rozhodnutia>.
- GAZDA, I.: Analýza: Je vláda SMERu pre cirkev hrozbou? In: *Svetkrestanstva.sk* [online]. 2012 [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <<http://www.svetkrestanstva.sk/2012/03/analyza-je-vlada-smeru-pre-cirkev.html>>.
- KOCKA, J.: Základné sociálne demokratické hodnoty dnes. [online]. č. 3, 2004 [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=043&clanek=030406>>.
- MELICHER, I.: Sociálna demokracia – Včera, dnes a zajtra. In *Noveslovo.sk* [online]. 2013. [cit. 2014-04-29] Dostupné z: <http://www.noveslovo.sk/prispevok-v-blogu/Socialna_demokracia_Vcera_dnes_a_zajtra>.
- SMER. Smerom k ľuďom – Volebný program strany SMER – sociálna demokracia. In: *Strana-smer.sk* [online]. 2006. [cit. 2014-05-10]. Dostupné z: <http://www.strana-smer.sk/files/dokumenty/volebny_program_2006.pdf>.
- SMER. 2010. Stanovy politickej strany SMER – sociálna demokracia. In *Strana-smer.sk* [online]. 2010. [cit. 2014-05-10]. Dostupné z: <<http://www.strana-smer.sk/931/stanovy-politickej-strany-smer-socialna-demokracia>>.
- SMER. 2012a. Vládne fakty 2012-vyvážený zákonník práce. In *Strana-smer.sk* [online]. 2012. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.strana-smer.sk/sites/default/files/uploads/dokumenty/vladnefakty_2012-04finalny.pdf>.
- SMER. 2012b. Vládne fakty 2012-Prečo jedna zdravotná poisťovňa. In *Strana-smer.sk* [online]. 2012. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <<http://www.strana-smer.sk/sites/default/files/uploads/dokumenty/fakty05.pdf>>.
- SMER. 2014. Profil strany. In *Strana-smer.sk* [online]. 2014. [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: <<http://www.strana-smer.sk/67/profil-strany>>.
- ÚRAD VLÁDY. 2012. Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012-2016. In *Vlada.gov.sk* [online]. 2012. [cit. 2014-05-09]. Dostupné z: <<http://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-roky-2012-2016/>>.